

3. Каткова Т.І. Використання економічно-математичних моделей підтримки прийняття рішень за умов невизначеності // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу . – 2008. - № 3(3). – с. 94 – 97.
4. Наконечний С.І., Савіна С.С., Наконечний Т.С. До питання математичного моделювання техніко-економічних процесів АПК // Економіка АПК. – 2009. -№1(171). – с.16-21
5. Писаренко В.В. Особливості використання матричних методів стратегічного планування в агробізнесі//Економіка АПК. – 2005. - № 11. - с. 128-131.

УДК: 528.44:332.3:338.43

ВЕДЕННЯ ТА ВПЛИВ ФОРМУВАННЯ ЗЕМЕЛЬНОГО КАДАСТРУ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Дубіковська О.Л. – асистент, Херсонський ДАУ

Постановка проблеми. Земельно-кадастрові матеріали є основою формування повноцінного ринку землі, адже вони необхідні при здійсненні операцій купівлі-продажу земельних ділянок. Відсутність повноцінного кадастру стала однією з причин того, що більшість колгоспів і радгоспів швидко втратили свою економічну самостійність. Кадастрова оцінка землі є також обов'язковою умовою розвитку інвестицій і покращення кредитно-фінансового обігу, без неї неможливе поширення загальноприйнятої у зарубіжних країнах системи іпотечного кредиту, за якою спеціалізовані іпотечні банки видають кредити під заставу земельних ділянок.

Ефективність використання земельних ресурсів у сільському господарстві визначається як природними особливостями земель, так і соціально – економічними умовами мобілізації їх родючості. Однією з найважливіших умов ефективного управління в сфері земельних відносин і, зокрема, в сільськогосподарському виробництві є існування певним чином організованої системи обліку земель. Більшість науковців [3] стверджує, що земельний кадастр, який містить матеріали оцінки головного природного багатства України - землі, є основою формування нових засад екологічно безпечного землекористування, сучасних земельних відносин. Він містить відомості, які є основою обліку всіх інших ресурсів.

Стан вивчення проблеми. Ведення та вплив формування земельного кадастру на ефективність землекористування сільськогосподарських підприємств досліджувався вітчизняними та зарубіжними вченими. Значну увагу даній тематиці приділили такі відомі вчені як Борщевський П.П., Гнаткович Д.І., Даниленко А.С., Дем'яненко М.Я., Дорогунцов С.І., Ігнатенко М.Г., Руденко В.П., Кулініч В.В., Мальчикова Д.С., Сухомлін Л.В., Третяк А.М., Федоров М.М. та ін.

Завдання та методика досліджень. Метою дослідження є вплив формування та ведення земельного кадастру на ефективність землекористування сільськогосподарських підприємств.

Результати досліджень. Аналіз історії та досвіду кадастрових робіт показав, що в основі кадастрової системи України є відповідна земельна ділянка певної форми власності та природно – економічної характеристики. Кожна земельна ділянка, наприклад, поле, відповідним чином реєструвалася в земельно-шнурових книгах, відображалась на земельно-кадастрових планах та в земельних звітах. На сучасному етапі в Україні призначенням державного кадастру земель є забезпечення потреб суспільства достовірними та необхідними відомостями про природний, господарський стан та правовий режим земель з метою організації їх раціонального використання та охорони, регулювання земельних відносин, землеустрою, обґрунтування розмірів плати за землю, грошової оцінки земель як бази для запровадження ринку землі [1, 2].

Наукова концепція вивчення та оцінки земель, що є теоретичною та методологічною базою діяльності лабораторій і установ оптимізації землекористування, визначає необхідність рівною мірою враховувати як природну, так і економічну складову при оцінці земельних ресурсів [4]. Тому важливим засобом наведення порядку в землекористуванні є складання кадастру, який є найбільш повним і належним чином систематизованим зібранням відомостей про земельні ресурси, їх кількісні та якісні характеристики. Це змушує нас акцентувати те, що вивчення і оцінка земель з метою оптимізації їх використання має базуватись на результатах комплексного географічного вивчення природно-екологічних та соціально – економічних умов ведення господарства.

Слово "кадастр" має два корені: "caput" - податний предмет та "capitastrum" - опис цих предметів. Отже спочатку під кадастром розуміли книгу (реєстр, список), в якій були наведені відомості про предмет поземельного оподаткування. Складання земельних кадастрів має довгу історію й широко застосовується в багатьох країнах для оптимізації земельних відносин. Термін "кадастр" вперше був введений у Франції при проведенні земельної реформи, на початку XIX ст.. У 1985 р. міжнародна група експертів з кадастру і земельної інформації дала визначення терміну "кадастр", згідно з яким кадастр – це методично упорядкований державний облік даних по земельній власності, що базується на результатах зйомки меж земельних ділянок, які перебувають у власності або користуванні [3].

Отже, земельний кадастр являє собою зібрання та систематизацію найважливіших відомостей про землю, що характеризують її як основний засіб сільськогосподарського виробництва та просторовий базис суспільства: облік кількості, оцінка якості, продуктивності, прибутковості, господарського стану і характеру використання земельних ресурсів. Головним завданням оцінки земель є визначення шляхів збереження і підвищення родючості ґрунтів, а також раціонального використання земельних угідь.

Характер та зміст земельного кадастру визначаються рівнем розвитку засобів суспільного виробництва і залежать від соціально-економічних умов життя суспільства. В зарубіжних країнах на різних етапах розвитку виникали різноманітні види земельних кадастрів, проте всі вони в першу чергу мали на меті поземельне оподаткування. З часом кадастрові матеріали почали викорис-

товувати і для інших цілей - оптимізації землевпорядкування, обґрунтування агротехнічних заходів, організації виробництва тощо.

Земельний Кодекс України визначає державний земельний кадастр як єдину державну систему земельно-кадастрових робіт, що встановлює процедуру визнання факту виникнення або припинення права власності і права користування земельними ділянками та містить сукупність відомостей і документів про місце розташування та правовий режим цих ділянок, їх оцінку, класифікацію земель, кількісну та якісну характеристику, розподіл серед власників землі та землекористувачів. земельного кадастру є основою для ведення кадастрів всіх інших природних ресурсів.

Основне завдання кадастру полягає в тому, щоб послідовно та всебічно вивчити земельні ресурси, визначити якість і можливе визначення різноманітних земельних ділянок, здійснити кількісний облік різноякісних площ і числовий вираз відносних відмінностей родючості, продуктивності земель для того, щоб на основі цих об'єктивних даних про землю кваліфіковано вирішувати практичні питання, пов'язані з використанням землі в сільськогосподарському виробництві і регулюванням земельних відносин. Всі складові частини кадастру об'єднані спільною метою практичного призначення.

Отже, перед кадастром поставлені задачі комплексно вивчити природні й економічні умови країни (грунтовий покрив і клімат, склад і якість ґрунтів, структура земельних угідь, напрямок господарського використання земель і стан земельного фонду, економічні умови господарювання, фактичний рівень виробництва, нормальна продуктивність земель і ін.) і на цій основі забезпечити одержання і підтримку на рівні сучасності системи достовірних земельно-облікових і землеоцінювальних даних, необхідних для згаданих вище цілей. Безпосередньо кадастровими документами є земельнореєстраційні, облікові й оцінні відомості, карти і плани [2].

Такий зміст і науково-методичні основи одержання земельно-кадастрової інформації були вироблені і апробовані в Україні ще до проголошення її незалежності. З метою переходу на постійно діючу систему даних земельного кадастру Кабінет Міністрів України у 1993 р. затвердив "Положення про порядок ведення державного земельного кадастру", в якому було конкретизовано його призначення і розширено зміст. Поряд з цим в даному документі перша складова частина визначається не як реєстрація землеволодіння і землекористування, а як реєстрація права власності, права користування землею.

Як зазначено у Земельному кодексі України 2001 року (стаття 196), даний кадастр складається з таких розділів: кадастрове зонування; кадастрові зйомки; бонітування ґрунтів; економічна оцінка земель; грошова оцінка земельних ділянок; державна реєстрація земельних ділянок; облік кількості та якості земель.

Таким чином, показники кадастрової оцінки земель є науковою основою для вирішення цілого комплексу прикладних завдань в сфері земельних відносин, організації планування та управління сільськогосподарським виробництвом. Найважливішими з них в умовах ринкової економіки є:

1) диференціація оподаткування і визначення ставок земельного податку та ціни землі при купівлі-продажу;

2) систематизація інформації про кількісний і якісний стан земель країни з метою їх зберігання та повного й раціонального використання;

3) розробка питань розміщення і спеціалізації сільськогосподарського виробництва;

4) наукове планування структури посівних площ і обґрунтування сівозмін, раціонального землевпорядкування, організації території, розміщення і трансформації сільськогосподарських угідь.

Діючий кадастр земель знаходиться на стадії доопрацювання. Триває розробка програми його автоматизації. Актуальним є питання реєстрації права приватної власності на землю. Перспективним напрямком на даному етапі розвитку земельно-кадастрової справи має стати ландшафтне забезпечення моніторингу земель та їх оцінки.

Складність ситуації полягає в тому, що накопичений провідними країнами Європи досвід ведення земельно-кадастрової справи ні в якому разі не може бути механічно перенесений на земельно-кадастрову практику України. Це пов'язано з цілою низкою специфічних умов, притаманних Україні (відсутність ринку землі, трансформація відносин власності на землю тощо), які зумовлюють необхідність врахування саме цих особливостей, як правило, для західноєвропейських країн не характерних. Тому необхідний пошук оптимальних варіантів, які базуються на ретельному врахуванні специфічних природних, господарських та правових умов, в яких відбувається становлення ринкового способу господарювання та здійснюється реформування аграрного сектора економіки країни.

В умовах економічного реформування значно зростає роль державного земельного кадастру, який є інформаційною базою для ефективного управління земельними ресурсами, ведення земельної статистики, землеустрою, регулювання земельних відносин, підтримки податкової Інвестиційної політики держави і розвитку ринку землі, обґрунтування розмірів плати за землю.

Об'єктом земельного кадастру є земля як природний ресурс і засіб виробництва, просторовий базис розселення людей, розміщення та організації господарства. Специфіка змісту та методики ведення кадастру зумовлені такими основними особливостями його об'єкту :

1. У суспільному житті земля, як відомо, є загальним предметом праці, необхідною умовою Існування будь-якого процесу виробництва, причому вона може відігравати як роль просторового операційного базису, так і головного засобу виробництва.

2. Земля обмежена за площею та нічим не замінна, проте вона має здатність до відновлення та покращення своїх властивостей (насамперед, підвищення родючості та врожайності) за умов правильного використання. Тому земля є невичерпним засобом виробництва.

3. Земельні ділянки відрізняються значною стабільністю та інерційністю своїх властивостей, що обумовлює певну традиційність їх використання. Земельні ресурси просторово обмежені і мають природні межі свого кількісного поширення. Використання землі пов'язане з постійністю місця її розміщення.

Ефективність використання земельних ресурсів багато в чому залежить не тільки від їх природних властивостей, але й від розвитку "несільськогосподарських" галузей. Рівень розвитку інфраструктури сільського господарства та обслуго-

вуючих галузей в умовах ринкових відносин в багатьох випадках виявляється провідним фактором при визначенні економічної значущості земель. В сучасних умовах, коли реформування податкової системи і зниження податків є однією з найважливіших умов виходу економіки України з кризового становища, вдосконалення методики проведення грошової оцінки земель (як завершального розділу державного земельного кадастру) має першочергове завдання.

Через залишковий принцип фінансування робіт з земельної реформи, землеустрою та охороні землі значно зменшилось і фінансування робіт з земельного кадастру. Не виконуються аерофотозйомка, комплексне обстеження і картографування земель, ґрунтове обстеження, поновлення картографічного матеріалу. Тому ускладнюються роботи з ведення кадастру і підтримання достовірності його даних. З метою узагальнення та систематизації облікових даних кадастрової справи, підвищення ефективності управління земельними ресурсами та прискорення процесу реформування земельних відносин розроблена "Програма створення автоматизованої системи ведення державного земельного кадастру", затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 2 грудня 1997р. №1355.

Практичне здійснення земельної реформи, впровадження приватної власності на земельні ділянки та платного використання потребує створення не тільки економічного механізму регулювання земельних відносин, але й подальшої розробки оптимальної правової та нормативно-методичної бази ведення земельно-кадастрової справи, скільки наявні значні негативні наслідки трансформації землекористування та здійснення заходів земельної реформи [2]. Вони зводяться до наступного:

1) передача великої кількості продуктивних земель населенню, переважно для ведення особистого господарства, не супроводжується адекватним зростанням обсягів виробництва у зв'язку з застосуванням при цьому переважно ручної праці, низькою культурою землеробства та недостатнім рівнем розвитку інфраструктури;

2) нерегульований процес реструктуризації існуючого товарного сільськогосподарського виробництва призводить до руйнації цілісних майнових комплексів, а нові виробничі структури виявляються не конкурентноспроможними навіть на внутрішньому ринку;

3) при створенні нових господарств ігноруються екологічні проблеми землекористування;

4) зміна форм власності на землю і форм землекористування в товарному сільськогосподарському виробництві загострює проблему зайнятості на селі.

Висновки. Зважаючи на зазначене, в умовах принципових змін в економіці України одним із законодавчих пріоритетів має стати проблема правового забезпечення управління земельними ресурсами. Успішному її вирішенню будуть сприяти розробка, прийняття і правильне застосування нормативно-методологічної бази, яка регулює ведення земельного кадастру. Зокрема, ефективним інформаційним інструментом управління повинна бути реєстрація земельних ділянок і права власності на них з визначенням правового, економічного та екологічного статусу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. АПК України: стан та перспективи розвитку (1990 – 2000) / За ред. П.Т. Саблука, М.Я. Дем'яненко, М.Ф. Кропивка – К.: ІАЕ УААН, 1994. – 335 с.
2. Борщевський П.П., Чернюк М.О. та ін. Підвищення ефективності використання, відтворення і охорони земельних ресурсів регіону. – К.: Аграрна наука, 1998. – 240 с.
3. Гнаткович Д.І. Розвиток науково – методичних положень державного земельного кадастру – інформаційної бази здійснення земельного реформи // Землевпорядний вісник. – 1998. - № 3 – С. 12 – 16.
4. Даниленко А.С. Моя Україно, вірю в твоє майбутнє. Кн.. 2. – К.: Урожай, 2003. – 406 с.

УДК 657.431:336.148**СУЧАСНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ***Карпенко Н.Г. – к.е.н., доцент, Полтавський ДАУ*

Постановка проблеми. Необоротні активи складають значну частину майна та власного капіталу бюджетних установ, що вимагає виконувати великий обсяг роботи щодо їх обліку. Останні зміни в законодавстві щодо обліку в бюджетних установах поставили перед працівниками бюджетних установ завдання по вивченню змін до деяких нормативно-правових актів бухгалтерського обліку та застосування їх в роботі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання з обліку необоротних активів бюджетних установ виникають досить часто і найширше висвітлення надається науковцями та практиками у навчальних посібниках, бухгалтерських газетах тощо. Активно працюють у розкритті питань з обліку необоротних активів Ткаченко Н. М., Сушко Н. І., Жук В. М. та інші.

Мета і завдання дослідження. Метою статті є дослідження стану обліку необоротних активів бюджетних установ у світлі проведених змін до деяких нормативно-правових актів бухгалтерського обліку в бюджетних установах.

Результати дослідження. До складу необоротних активів бюджетних установ відповідно до Положення з бухгалтерського обліку необоротних активів бюджетних установ, затвердженим наказом Міністерства фінансів № 611 від 26 черв. 2013 р. (надалі – Положення) включені основні засоби, інші необоротні матеріальні активи, нематеріальні активи та незавершене капітальне будівництво, як зображені в табл. 1 [4].

Довготривалий час порядок визнання основних засобів у бюджетних установах та госпрозрахункових підприємствах значно відрізнявся. З введенням нового Положення [4] різниця у визнанні скоротилася. Відповідно до Податкового кодексу та ПСБО 7 вартість об'єкту основних засобів бюджетних установ з 9 серпня 2013 р. визначається в сумі від 2500 грн. без ПДВ або за